

3. Trots en nederigheid

De voorgestelde studie deze week is geen tekststudie, maar een thematische. Je kunt er vele kanten mee op. Misschien is het goed om als inleiding enkele begrippen te verduidelijken.

Waardigheid

Basisgegevens: de Bijbel vertrekt van de waardigheid van de mens. Het is belangrijk om dit niet uit het oog te verliezen. Al te vaak hoor je in de kerk en in gebeden 'we zijn niets', 'we zijn het niet waardig'. Dit maakt het de zoveel mensen die al worstelen met hun zelfbeeld extra moeilijk! De mens is niet niets, maar geschapen naar Gods beeld. Je kunt discussiëren over wat dit precies inhoudt, maar sowieso benadrukt het de menselijke waardigheid. Dat zie je ook in de manier waarop een en ander verwoord wordt. Voorafgaand aan de schepping van de mens klinken telkens scheppingsbevelen: "er zij!" - "dat de aarde voortbreng!" - "er moeten lichten zijn!" Bij de schepping van de mens klinkt het heel anders: "Laten we mensen maken!" Daar klinkt waarde in door.

Koning David was hiervan doordrongen wanneer hij zijn Psalm 8 schreef: "Als ik naar de hemel kijk, het werk van uw vingers, naar de maan en de sterren, door u daar vastgezet, dan denk ik: Wat is toch de mens dat u om hem geeft, wat betekent hij dat u voor hem zorgt? U hebt hem weinig minder dan een god gemaakt, hem met glorie en eer gekroond. U laat hem heersen over alles wat u gemaakt hebt, alles hebt u aan zijn voeten gelegd." (v. 4-7 GNB) Al te vaak in christelijke kringen denkt men de mens klein te moeten maken om de grootheid van God beter in de verf te zetten. Zo werkt het echter helemaal niet bij ouders. Als ouder ben je niet gelukkig als je kind steeds zegt niets te kunnen, niets waard te zijn. Een goede ouder wil niet dat een kind zichzelf waardeloos vindt, maar dat een kind: vertrouwt, leert, dankbaar is, correctie kan verdragen, en tegelijk weet: ik ben geliefd.

Zo ook God. Johannes schreef: "Bedenk toch hoe groot de liefde is die de Vader ons heeft geschonken! Wij worden kinderen van God genoemd, en dat zijn we ook." (1 Johannes 3:1). Denk ook aan de parabel van de verloren zoon. Wanneer de zoon bij de vader komt, dan spreekt hij uit wat hij de hele weg voorbereid had: "Ik verdien het niet nog langer uw zoon genoemd te worden; behandel mij als een van uw knechten." (Lc 15:19). De vader houdt daar geen rekening mee: hij omhelst hem, kust hem, geeft hem een mooi kleed en een ring. Laat dit duidelijk zijn: bijbels geloof breekt onze menswaardigheid niet af!

- Herken je dat christenen soms taal gebruiken die de menselijke waardigheid te veel afbreekt. Hoe sta jij hierin?
- Wat leren Genesis 1, Psalm 8, Lucas 15 en 1 Johannes 3 volgens jou over hoe God naar mensen kijkt?

Gezonde trots

In onze taal klinkt 'trots' vaak negatief. Er is echter ook een gezonde vorm: vreugde en dankbaarheid om wat goed is, wat je goed doet, zonder jezelf daarom boven anderen te plaatsen. Dit is zelfs vaak een motor om het goede na te streven.

Paulus kent een vorm van 'roemen', maar dan in de Heer: "Wil iemand zich op iets beroemen, laat hij zich op de Heer beroemen." (1 Kor 1:31) Dit vind je ook al bij de profeet Jeremia: "Dit zegt de HEER: De wijze moet zich niet beroemen op zijn wijsheid, de sterke niet op zijn kracht, de rijke niet op zijn rijkdom. Wil iemand zich op iets beroemen, laat hij zich erop beroemen dat hij mij kent, inziet dat ik, de HEER, dit land liefde schenk, rechtvaardigheid en recht, want daar schep ik behagen in – spreekt de HEER." (Jeremia 9:22,23)

Jeremia gebruikt het werkwoord 'HALAL' - roemen. Dit komt vaak voor om God te roemen en te loven (HALLELUJA). Dankbaarheid en vreugde, zeker, maar maak van jezelf geen kleine god!

Zelf zou ik niet steeds herhalen 'zonder God zijn we niets, kunnen we niets'. God heeft ons goed, mooi en waardig gemaakt. Het is wel belangrijk om te beseffen dat niet alles onze eigen verdienste is. Zelfverheerlijking is misplaatst. Ook vergelijken (om er zelf beter uit te komen) is nefast. Veel heeft te maken met wat we 'meekregen' (van God bij onze geboorte, van onze ouders, van onze omgeving). Blij en dankbaar zijn! Dankbaar voor de kansen, voor groei, voor gaven, voor goed werk, ... En belangrijk: openstaan voor correctie!

Misplaatste trots

Misplaatste trots maakt van het IK het centrum. Dit gaat verder dan 'je goed voelen'. Het wordt gekenmerkt door:

- vergelijking ("ik ben niet zoals de anderen" - cf. parabel van de Farizeeër en de tollenaar in Lucas 18);
- onafhankelijkheid ("Ik heb niemand nodig");
- verheffing (jezelf groter maken dan je bent; neerkijken op anderen);

- eigen eer zoeken; bewonderd willen worden; indruk willen maken; “word ik (goed) gezien?”
- onmiddellijk in de verdediging gaan en het laatste woord willen hebben;
- niet openstaan om te leren (cf. *Laodicea in Op 3: ik heb alles, ik heb aan niets gebrek*);
- zelfingenomenheid, ook naar God toe (“*God zal wel heel blij zijn met hoe ik het doe; ik behoor zeker tot zijn lievelingen*);
- eigenbelang: “wat levert het mij op?” - altijd gelijk willen halen - jezelf terugtrekken als je niet genoeg erkenning krijgt.

Uit misplaatste trots houden we vast aan status, rechten, comfort, reputatie, controle. In Filippenzen 2 wordt getoond dat volwassenheid niet is: zomaar alles opeisen waar je ‘recht op hebt’.

Spreuken 11:2 “Hoogmoed leidt tot schande, wijsheid kenmerkt wie bescheiden is”.
Romeinen 12:3 “Met een beroep op de genade die mij geschonken is, zeg ik u allen dat u zichzelf niet hoger moet aanslaan dan u kunt verantwoorden, maar verstandig over uzelf moet denken.”

Valse bescheidenheid

Valse bescheidenheid lijkt vaak op nederigheid, maar is het niet. Dit gaat in de richting van schijnheiligheid, valse vroomheid. Het kan er zo uitzien: “*Ik kan dit niet, ik ben niet geschikt, dat was niet echt goed, ...*” terwijl je eigenlijk uit bent op complimenten. Dan draait het toch nog om het IK, een soort verkapte behoefte aan (soms overdreven) erkenning.

Nederigheid

Nederigheid is niet jezelf kleiner maken dan je bent, maar ook niet groter maken dan je bent... Leef gewoon, zoals je bent. God wil geen zelfhaat, geen klein zelfbeeld, geen hoogmoed, geen valse bescheidenheid, maar leven als zijn kinderen (zoals Micha het formuleert: [nederig wandelen met God - Mi 6:8](#) - zie p. 3).

[Mat 18:4](#) ‘Ik verzeker jullie: als je niet verandert en wordt als een kind, dan zul je het koninkrijk van de hemel zeker niet binnengaan. ⁴Wie zichzelf vernedert (NGB: gering achten) en wordt als dit kind, die is de grootste in het koninkrijk van de hemel.

[2 Filip 3](#) “Handel niet uit geldingsdrang of eigenwaan, maar acht in alle bescheidenheid de ander belangrijker dan uzelf. ⁴Heb niet alleen uw eigen belangen voor ogen, maar ook die van de ander. ⁵Laat onder u de gezindheid heersen die Christus Jezus had. ⁶Hij die de gestalte van God had, hield zijn gelijkheid aan God niet vast, ⁷maar deed er afstand van. Hij nam de gestalte aan van een slaaf en werd gelijk aan een mens.”

In Lucas 3 wordt hetzelfde werkwoord gebruikt om aan te geven dat een berg, die boven de hele omgeving uitsteekt, geslecht wordt.

Het Hebreeuwse woord ANAVAH betekent zowel nederigheid als mildheid / goedheid. Die ‘mildheid / goedheid is betekenisvol. Nederigheid houdt in dat je ook andere ruimte geeft, dat je rekening houdt met zijn of haar noden en verlangens, dat je luistert... en dat je je beschikbaar opstelt.

Vernedering

De wet beschermt menselijke waardigheid. Niemand heeft het recht een ander te vernederen. Sommige teksten zijn heel concreet: zelfs wanneer iemand schuldig of arm is, mag zijn waardigheid niet worden vertrapt. Dit houdt ook in dat je het recht hebt om grenzen te stellen. Het recht ook om te spreken.

Ook zelfvernedering is in bijbelse zin niet iets goeds als het betekent dat je jezelf kleinmaakt, minacht, beschuldigt, waardeloos gaat vinden, je laat vertrappen, altijd zwijgt, doet alsof je niets kunt... Zelfvernedering blijft hangen in schaamte; draait vaak voortdurend om het eigen falen; durft genade niet echt te ontvangen. Dit houdt ook in dat je moet durven geloven in vergeving (van God, van anderen, van jezelf).

Zelfverootmoediging kan wél goed zijn: jezelf eerlijk voor God plaatsen, je zonde erkennen, je afhankelijkheid aanvaarden... en tegelijk dankbaar zijn voor de gaven die hebt ontvangen.

[Kol 2:18,23](#) “Laat u niet veroordelen door mensen die opgaan in zelfvernedering...” - “Dat moet allemaal voor wijsheid doorgaan, maar het is zelfbedachte godsdienst, zelfvernedering en verachting van het lichaam; het heeft geen enkele waarde en dient alleen maar tot eigen bevrediging.”

- **Wat is volgens jou nou het verschil tussen gezonde trots, hoogmoed en nederigheid?**
- **Waarom is het belangrijk dat nederigheid niet verward wordt met een laag zelfbeeld? Waarom is zelfvernedering volgens deze studie niet hetzelfde als bijbelse nederigheid?**
- **Welke vorm is voor jou het gevaarlijkst: hoogmoed, zelfvernedering of valse bescheidenheid? Waarom?**

- Wat betekent het om je **zonde eerlijk te erkennen** zonder in **zelfhaat** terecht te komen?
- **Hoe helpt genade** om zowel hoogmoed als minderwaardigheid te **genezen**?
- Waarom is **openstaan voor correctie** een teken van **geestelijke volwassenheid**?
- Wat betekent **Filippenzen 2** concreet voor hoe we omgaan met status, rechten en erkenning?

Micha 6:6-8

In het boek van de profeet Micha komen enkele aspecten van trots en nederigheid aan bod. Zijn boodschap zit ingesloten tussen twee gelijklopende vragen:

Micha 1.1 : de naam 'Micha' betekent : **Wie is als de Heer (JHWH)** ? De verzen en hoofdstukken die volgen spreken over oordeel en ondergang.

Micha 7.18 : **"Wie is een God als jij ?"** De daaropvolgende verzen spreken over ontferming en vergeving.

Micha schrijft voor twee soorten mensen, tussen hoogmoedige trots en vernedering.

Enerzijds had je de leiders, de vooraanstaanden en priesters. Ze leken heel godsdienstig en beweerden dat hen niets kon overkomen aangezien God in hun midden was (ze hadden de tempel, de offerdiensten, enz.: **"De Heer is toch in ons midden? Ons kan geen kwaad overkomen! - Mi 3:11.** In realiteit echter verdrukten ze de kleine man. (Micha 2:1-2; 3:1-3, 9-11) De leiders zijn zeker van zichzelf. Zij gedragen zich alsof macht hen recht geeft. Ze bezondigen zich niet aan onzekerheid maar aan hoogmoed: zij denken dat positie gelijkstaat aan recht en gebruiken daarbij godsdienst als dekmantel.

Anderzijds had je het gewone volk, onderdrukt, zich heel onzeker afvragend wat ze moesten doen om (weer) bij God in de gunst te komen. Zij zien God immers als een veeleisende God, naar het voorbeeld van hun eigen politieke en religieuze leiders

In **Micha 6:6-8** krijgen we de kern van het boek: **"Wat kan ik de HEER aanbieden (lett.: waarmee de Heer tegemoet treden), waarmee hulde brengen (lett.: mij buigen) aan de verheven God? Moet ik hem tegemoet treden met brandoffers, zou hij eenjarige stieren aanvaarden? Kan ik hem gunstig stemmen met duizenden rammen, met olie, stromend in tienduizend beken? Moet ik mijn oudste kind geven voor wat ik heb misdaan, de vrucht van mijn schoot voor mijn zondig leven?"** Er is jou, mens, gezegd wat goed is, je weet wat de HEER van je wil: niets anders dan recht te doen, trouw te betrachten en nederig de weg te gaan van je God."

"Waarmee zal ik de HEER tegemoetgaan?" (v. 6 NBG). Die vraag klinkt vroom, maar ook onzeker en beladen. De voorstellen stapelen zich op: brandoffers? eenjarige kalveren? duizenden rammen? tienduizenden olie-beken? zelfs de eerstgeborene? Die opbouw (steeds meer, nooit goed genoeg) laat zien hoe schuldgevoel kan omslaan in religieuze paniek. Het volk voelt zich nietig en compleet onwaardig tegenover die 'verheven God' (v. 6) die ze **'tegemeet moeten treden'** (dit bevat het idee van afstand, van verwijdering en ook van confrontatie), voor wie ze zich moeten buigen (lett.: zich krommen als onder een zware last) en gunstig moeten stemmen. Het volk klinkt niet arrogant, maar verward en belast. Toch ligt ook hier een gevaar. Want schuldbesef kan zich uiten in een vorm van religieuze zelfgerichtheid: **wat moet ik doen, hoeveel moet ik geven, hoe zwaar moet mijn offer zijn?** Ook dan blijft de mens uiteindelijk om zichzelf draaien.

Gods antwoord is veelbetekenend. Hij spreekt tot 'de mens' ('ADAM' uit het scheppingsverhaal), en geeft aan dat Hij niets buitensporigs verwacht ('niets anders dan'): gewoon mens zijn zoals het bedoeld was, zonder hoogmoed en zonder (zelf)vernedering. Gods antwoord doorbreekt zowel de trots van de machthebbers als de angst en het onwaardigheidsgevoel van de gelovige.

Recht doen: Dit is een woord tegen de leiders. Indrukwekkende religieuze prestaties kunnen hoogmoed en machtsmisbruik niet goedmaken.

Trouw liefhebben (lett.: liefde voor CHESSED - goedheid en trouw). CHESSED zorgt voor een evenwichtige houding tot anderen.

Nederig de weg gaan van je God: lett.: nederig wandelen met je God. Dit roept het beeld van Genesis 3 op, waar de geschapen ADAM 'wandelde' met de Schepper. Geen trots of hoogmoed, geen onwaardigheid en angst. Niet 'zich krommen' vóór God, maar 'rechttop wandelen' mét God.

- Wat herken je in de situatie van zowel de trotse zelfingenomen leiders als het onwaardigheidsgevoel, de onzekerheid en de angst van het volk?
- Wat leer jij uit Gods antwoord? Wat betekent het bv. om 'nederig te wandelen met God'?